

*Herziening van het kinderstrafrecht en het
kinderstrafprocesrecht*

VERSLAG

Nr. 16

(De vroegere stukken zijn gedrukt in de zittingen
1955—1956, 1956—1957 en 1957—1958)

De Commissie van Justitie, in welke handen het onderhavige ontwerp is gesteld, heeft het, naar aanleiding van de memorie van antwoord met bijgevoegde tweede nota van wijzigingen (stukken nrs. 10 en 11), nuttig geoordeeld, een aantal vraagpunten met de bewindsman van Justitie mondeling te bespreken. Het mondeling overleg met de Minister heeft op 9 september 1959 plaats gehad. De commissie brengt het navolgende verslag uit van deze gedachtenwisseling, waarbij telkens eerst het vraagpunt wordt vermeld en vervolgens de daarover gevoerde discussie wordt weergegeven.

Vraagpunt 1.

Wanneer vooralsnog moet worden afgezien van de invoering van een algemene Jeugdwet, die de bemoeiingen met de jeugd onder één (eventueel afzonderlijk) departement kan doen vallen, kunnen dan nu reeds zoveel mogelijk de strafrechtelijke en civielrechtelijke bepalingen ten behoeve van de jeugd worden gecoördineerd?

De Minister merkte naar aanleiding van dit vraagpunt op, dat het onderhavige ontwerp het sluitstuk wil zijn van een reeks van wettelijke bepalingen, welke sedert 1947 zijn tot stand gebracht. Gelijk reeds in de memorie van toelichting op het onderhavige wetsontwerp werd gesteld, is de vraag, of de vereniging van de burgerlijke kindervetten met de strafrechtelijke in één kindervetboek wenselijk moet worden geacht, onder het oog gezien bij de totstandkoming van de wet van 10 juli 1947, *Stb.* H. 232, waarbij de bepalingen betreffende het kinderrecht, voorkomende in het Burgerlijk Wetboek, zijn herzien. Zowel de Minister van Justitie als de vaste Commissie voor Privaat- en Strafrecht van de Tweede Kamer hebben deze vraag toen ontkennend beantwoord. Deze ontkenning is gebaseerd op de overweging, dat het burgerlijk kinderrecht nauw samenhangt met het familierecht en het kinderstrafrecht met het algemene strafrecht, zodat vereniging van het gehele kinderrecht in een afzonderlijk wetboek vele bezwaren zou opleveren uit een oogpunt van wetssystematiek.

De gedachte aan een algemene Jeugdwet roept nog verdergaande bedenkingen op, welke reeds in de memorie van antwoord vermelding vonden. In een zodanige wet zouden b.v. ook het onderwijsrecht en het arbeidsrecht aan de orde moeten komen. Bij een dergelijke verreikende divergentie in de stof kan men van samenvoeging bezwaarlijk praktisch resultaat verwachten.

Uit de reeds gememoreerde samenhang tussen het burgerlijk kinderrecht en het familierecht enerzijds, het kinderstrafrecht en het algemeen strafrecht anderzijds mag, aldus de Minister, worden afgeleid, dat van een streng doorgevoerde concordantie tussen het burgerlijk kinderrecht en het kinderstrafrecht moet worden afgezien. Het gaat hier om terreinen, die weliswaar deels in elkaar overvloeien, zij moeten toch wel onderscheiden worden. Aan de ene kant heeft men het conflict met de maatschappij, dat primair uit de situatie van het gezin voortkomt; dan zal het kinderrecht toepassing moeten vinden in zijn samenhang met het familierecht. In andere gevallen heeft het wangedrag een meer incidenteel karakter en dient het zich aan als een duidelijke verstoring van de maat-

schappelijke orde; dan is men op het terrein van het strafrecht. Het familierecht moet burgerlijk recht blijven, ook wat het kind aangaat. Daarnaast zal men het strafrecht apart moeten hanteren, hoezeer ook toegespitst met het oog op de jeugdige leeftijd van de delinquent. Men bedenke daarbij ook, dat de grenzen tussen het kinderstrafrecht en het volwassenenstrafrecht evenzeer vloeiende zijn.

Zal, wat de opzet der bepalingen betreft, het burgerlijk kinderrecht afgestemd moeten zijn op het familierecht en het kinderstrafrecht op het strafrecht voor volwassenen, aan de andere kant is er in de organisatorische opzet in sterke mate naar coördinatie gestreefd. Op te merken valt, dat het geheel van wetten, begonnen met de reeds vermelde wet van 10 juli 1947 en gevolgd door de Pleegkinderenwet van 21 december 1951, *Stb.* 595, de Wet reorganisatie Voogdijraden van 24 december 1954, *Stb.* 602, de wet van 20 juli 1955, *Stb.* 323, houdende wijziging van de bepalingen betreffende de onder-toezichtstelling, en de wet van 26 januari 1956, *Stb.* 42, houdende de invoering van de mogelijkheid van adoptie, in samenhang met de thans aanhangige voorstellen, ertoe zal leiden, dat voor de justitiële kindbescherming een eigen organisatiepatroon ontstaat. Daarin is een duidelijke plaats toegekend aan het particuliere initiatief, waarnaast de taken zijn afgebakend van de overheidsorganen, zowel ten opzichte van elkander als ten opzichte van particuliere instellingen.

Zowel krachtens het civiele recht als — volgens dit ontwerp — krachtens het strafrecht zullen dan ook vaak dezelfde organen optreden, zoals de raden voor de kindbescherming en de gezinsvoogdijverenigingen, tevens reclasseringsinstellingen. Intussen is, ook wat de redactie betreft, waar mogelijk, wel naar coördinatie gestreefd, zoals onder meer kan blijken uit de formulering van de gronden van ondertoezichtstelling.

Tot zover het betoog van de Minister aangaande het eerste vraagpunt.

Een aantal leden der commissie, die meer in het bijzonder de wens hadden te kennen gegeven, dit vraagpunt bij het mondeling overleg aan de orde te stellen, verklaarde, dat het niet hun voornemen was, de discussie over een algemene jeugdwet te heropenen; wel hadden deze leden zich afgevraagd, of, met behoud van de huidige encadrering verder zou kunnen worden gegaan op de weg van een materiële coördinatie. Zij hadden de indruk, dat de gedachte hieraan sterk leefde in kringen van kindbescherming en kinderrechtspraak. Bedoelde leden zouden het toejuichen, indien de Minister aanleiding zou kunnen vinden, deze kwestie tot voorwerp van onderzoek te maken van een daartoe in te stellen commissie van deskundigen op het gebied van het kinderrecht.

Anderen leden gingen gaarne met de suggestie akkoord, dat de materiële coördinatie tot een voorwerp van studie werd gemaakt. Zij wezen erop, dat de onderscheiding tussen familierecht en kinderstrafrecht niet scherp is. De kinderrechtler heeft in de praktijk vaak de keus, of hij zijn maatregelen wil putten uit de bepalingen van het familierecht, dan wel uit die van het strafrecht. Dikwijls zal de keus worden uitgebracht ten gunste van maatregelen, liggende op familierechtelijk terrein.

De Minister wees nogmaals op de in organisatorisch opzicht reeds bereikte en met dit ontwerp nog te bereiken coördinatie. Hij gaf te kennen geen aanleiding te zien om nu reeds te overwegen of de in de recente wettelijke maatregelen en in het onderhavig ontwerp besloten organisatievormen herzien moeten worden. Het is beter voorhands tot consolidatie te komen en de ervaringen in de praktijk af te wachten. Wat de redactie van de bepalingen van het ontwerp aangaat, wees de Minister erop, dat noch in de literatuur, noch vanuit de praktijk concrete suggesties zijn gedaan om op dit punt of dat punt een verdergaande coördinatie na te streven. Uiteraard is het denkbaar, dat nadere bestudering een concrete formulering zou opleveren van bepaalde desiderata inzake materiële coördinering. Vooralnog gaf de Minister er de voorkeur aan, af te wachten tot praktijk of theorie bouwstoffen zullen hebben aangedragen, die tot een verdere uitbouw van het huidige wettelijke systeem zouden kunnen dienen. Daarna zou het eerst te overwegen zijn, of de instelling van een commissie, zoals

door sommige leden voorgesteld, nut zou kunnen afwerpen. Naar het oordeel van de Minister waren er in de sfeer van het kinderrecht vraagstukken, die met meer urgentie onder het oog moeten worden gezien.

Vraagpunt 2.

Is het wel gewenst een minimumleeftijd te bepalen voor strafrechtelijke vervolgbaarheid?

Deze vraag wordt opgeworpen in verband met het nieuwvoorgestelde artikel 77a Wetboek van Strafrecht.

De Minister gaf op deze vraag het navolgende ten antwoord. De commissie-Overwater, die in haar verslag (op blz. 6—8) aan dit onderwerp een uitvoerige beschouwing wijdt, is van oordeel, dat strafvervolgving van zeer jeugdige kinderen wettelijk uitgesloten behoort te zijn, omdat enerzijds van toerekeningsvatbaarheid in de zin van de strafwet bij hen niet of nauwelijks sprake kan wezen en omdat anderzijds strafvervolgving ten aanzien van hen een te zwaarwichtig middel moet worden geacht, waarvan de strekking buiten hun bevatting ligt, en met het oog op het te beschermen belang ook niet noodzakelijk is. Ten aanzien van deze kinderen is met de mogelijkheden van het burgerlijk recht (ontzetting, ontheffing en ondertoezichtstelling) voldoende te berekenen.

De commissie-Overwater kwam ten slotte tot de leeftijd van twaalf jaar als laagste grens voor strafbaarheid, met uitzondering van bepaalde straffen (geldboete en inrichting voor bijzondere tucht) voor twaalf- en dertienjarigen.

Deze leeftijdsgrens van twaalf jaar is — zij het in algemene zin — in het ontwerp overgenomen. In de memorie van toelichting werd onder meer reeds opgemerkt, dat de voorgestelde bepaling wordt beschouwd als een wettelijk niet weerlegbaar vermoeden van niet-toerekeningsvatbaarheid op grond van jeugdige leeftijd.

De argumenten pro en contra het vaststellen van een minimumleeftijd zijn in het voorlopig verslag en de memorie van antwoord opnieuw overwogen; in het ontwerp is — conform het advies van de commissie-Overwater — een beslissing genomen ten gunste van een minimumleeftijd. De Minister was van oordeel, dat ook in de literatuur, welke na het verschijnen van de memorie van antwoord is gepubliceerd, generlei argument is te berde gebracht, dat tot een decisie in andere zin zou moeten leiden. Elke grens, die men trekt, is in zekere mate willekeurig. De leeftijd van twaalf jaren lijkt, alles overwegende, echter de beste keus.

Een aantal leden vroeg de aandacht voor het feit, dat wij, ook wat de kindbescherming aangaat, in een tijd van specialisatie leven. Deze specialisatie strekt zich mede uit tot de officieren van justitie, die bij de kinderrechtspraak betrokken zijn. Derhalve mag bij deze functionarissen een genoegzame mate van deskundigheid worden verondersteld, zodat zonder ernstig bezwaar een minimumleeftijdsgrens achterwege kan blijven. Het is in het geheel niet denkbeeldig, dat men met zulk een grens in concrete gevallen, in het licht van het gemeenschapsbelang of met het oog op overwegingen van pedagogische aard, in moeilijkheden geraakt. Men zou dan op een bepaalde wijze willen ingrijpen, doch door de gestelde minimumleeftijd zou dit niet mogelijk zijn. Deze niet denkbeeldige bedenking tegen de bepaling van een leeftijdsgrens betekent een argument ten gunste van volledige vrijheid voor officier van justitie en kinderrechtler bij het nemen van een beslissing in zaken van zeer jeugdigen.

Deze leden wezen er voorts op, dat het tijdstip, waarop een strafbaar feit is begaan, niet steeds gemakkelijk zal kunnen worden vastgesteld. Voor het geval, dat tot handhaving van een leeftijdsgrens mocht worden besloten, leek het hun raadzaam een voorziening in de wet op te nemen, waardoor de rechter houvast verkrijgt voor zijn beslissing in een zaak, waarin het tijdstip van begaan van het strafbare feit in het onzekere ligt.

Anderen leden verklaarden met het handhaven van een leeftijdsgrens van twaalf jaren gaarne akkoord te willen gaan. Zij achtten het van groot belang, dat er een objectieve norm wordt

gesteld, welke een richtsnoer vormt voor alle vervolgende instanties in den lande. De ongelijkheid, welke het gevolg zou zijn van het achterwege laten van een wettelijke grens, zouden deze leden gaarne vermeden zien. De grens van twaalf jaren is voldoende laag gekozen, om een bevredigende gang van zaken te waarborgen.

De Minister kon zich met de argumentatie van deze, het laatst aan het woord zijnde, leden verenigen. Ook zijns inziens was er behoefte aan een objectieve norm, die rechtsongelijkheid zal kunnen verhinderen. De bewindsman was verder van oordeel, dat aan een speciale voorziening in de wet, waardoor de rechter gemakkelijker kan beslissen in geval van onzekerheid omtrent het tijdstip van begaan van een strafbaar feit, geen klemmende behoefte bestaat. De rechter komt vaker voor een dergelijke moeilijkheid te staan; dit is bij voorbeeld het geval bij alle verjaringstermijnen. Dit is een kwestie, welke de rechter van casus tot casus zal moeten uitmaken.

Vraagpunt 3.

Is het voor kinderen en hun ouders niet nodeloos pijnlijk, te spreken van „inrichting voor afwijkende minderjarigen”? Is een andere benaming mogelijk? Verdient het geen aanbeveling de maatregel „teruggave aan ouders of voogd” te wijzigen in „schuldigverklaring zonder toepassing van straf”?

Deze vragen worden gesteld naar aanleiding van het nieuwgeconcipeerde artikel 77h Wetboek van Strafrecht.

Enige leden wilden gaarne een concrete suggestie doen met betrekking tot de beantwoording der beide aan de orde gestelde vragen. Wat de eerste vraag aangaat, waren zij van oordeel, dat het inderdaad — de beste wijze van uitdrukken is: om psychologische redenen — aanbeveling zou verdienen, een andere benaming te kiezen, waarbij deze leden dachten aan — bij wijze van voorbeeld —: „inrichting voor opvoeding” of, uitgaande van het type van deze inrichtingen: „inrichting voor buitengewone tucht”.

Wat het tweede onderdeel van dit vraagpunt betreft, waren deze leden van gevoelen, dat de „teruggave aan de ouders of voogd” niet gezien zal worden als een maatregel; naar hun oordeel verdiende het overweging in stede daarvan te spreken van „teruggave ter bestraffing”. Enkele andere leden meenden met het oog op het eerste onderdeel, dat zeer wel een volkomen neutrale benaming kan worden gekozen in de zin van „door de Minister aangewezen inrichtingen”.

De Minister gaf naar aanleiding van dit vraagpunt de navolgende uiteenzetting. Daarbij ging hij allereerst in op het eerste onderdeel van het vraagpunt.

Het wetsontwerp tot herziening van het kinderstrafrecht en het kinderstrafprocesrecht, in samenhang met het ontwerp van een nieuwe Beginselenwet, kent de navolgende inrichtingen voor het ten uitvoer leggen van vrijheidsbeperkende straffen of maatregelen: die voor bijzondere tucht (artikel 77g Wetboek van Strafrecht); die voor opvoeding (artikelen 8 en 15 van het ontwerp Kinderbeginselenwet); en die voor afwijkende minderjarigen (artikelen 9 en 19 ontwerp-Kinderbeginselenwet).

Het systeem van benaming van deze inrichtingen is inderdaad niet gelukkig. Terwijl in de eerstgenoemde twee de aard van het regime voor de naam bepalend is geweest, is in de naam van de in de derde plaats genoemde inrichting de persoonlijkheid van het daarin geplaatste kind criterium. Het leek de bewindsman, bij nader inzien, beter om ook voor deze laatste categorie van inrichtingen het regime als criterium te nemen.

Voorgesteld wordt de naam: „inrichting voor buitengewone behandeling”. Bij de keuze is onder ogen gezien, dat het hier niet gaat om „behandeling” zonder meer. Ook in de inrichting voor opvoeding neemt de behandeling een belangrijke plaats in, zij het bij de ene inrichting meer overwegend dan bij de andere. Men kent in het subsidiebeleid dan ook opvoedingsinrichtingen, die van andere worden onderscheiden door de benaming „behandelingsinrichtingen”. De inrichtingen, die bij deze vraag aan de orde zijn, zijn bestemd om onder de „behandelingsinrichtingen” een afzonderlijke plaats in te nemen. Daar-

om is de bijvoeging „buitengewoon” gekozen. De Minister wees er intussen op, dat het niet nodig is, dat deze inrichtingen geheel los staan van de „gewone” behandelingsinrichtingen of andere inrichtingen voor opvoeding. Gezien het aantal minderjarigen, waarom het gaat, zal in de praktijk wellicht het best kunnen worden gewerkt met speciale paviljoens, die, behalve wat de behandeling betreft, deel uitmaken van een groter geheel. In dit verband wenste de Minister nog het volgende op te merken.

In de artikelen 17 en 19 van het ontwerp-Kinderbeginselenwet is uitdrukkelijk voorzien, dat kleine inrichtingen kunnen worden ondergebracht in een groter verband. In de bepalingen over particuliere inrichtingen is een dergelijke combinatie niet voorzien. Deze systematiek zou de indruk kunnen wekken, dat een combinatie bij de particuliere inrichtingen uitgesloten zou zijn. Dit is echter niet de bedoeling; om misverstand te voorkomen, zou de Minister alsnog de artikelen 17, derde lid, en 19, derde lid, willen schrappen.

De Minister ging vervolgens over tot een bespreking van het tweede onderdeel van dit vraagpunt. Het ontmoette naar zijn gevoelen geen bezwaar, de maatregel „teruggave aan de ouders of voogd” te laten vervallen en „schuldigverklaring zonder toepassing van straf” mogelijk te maken. Ten aanzien van het strafrecht voor meerderjarigen kent artikel 398, onder 9°, van het Wetboek van Strafvordering de schuldigverklaring zonder toepassing van straf. De kantonrechter mag deze uitspreken op grond van vooreerst de geringe betekenis van het feit en voorts de omstandigheden, waaronder het is begaan. Een algemene bepaling van die strekking in het kinderstrafrecht ware vast te knopen aan artikel 77f; aan de twee genoemde gronden dient te worden verbonden de grond, dat de persoonlijkheid des daders moet worden bezien. Dit past in het gehele systeem (vide de artikelen 77c en 77d); daarbij past het tevens, dat deze voorziening een plaats vindt in het Wetboek van Strafrecht. Anders dan in artikel 398, sub 9°, van het Wetboek van Strafvordering wordt in het nieuw voorgestelde derde lid van artikel 77f gesproken van „zonder oplegging van straf of maatregel” en van „geringe ernst” (en niet betekenis) van het feit. De eerstbedoelde afwijking vindt zijn grond in de aard van het kinderstrafrecht; de tweede volgt uit de omstandigheid, dat het hier ook om misdrijven gaat.

Daarbij is het ook nodig artikel 591 van het Wetboek van Strafvordering te wijzigen. Volgens de bestaande tekst zou degene, die wel schuldig is, doch op wie de rechter geen straf of maatregel toepast, imperatief onder meer aanspraak kunnen maken op teruggave van reiskosten. Dit gaat in het algemeen gesproken te ver. De Minister zou daarom ook voor dit geval het tweede lid van artikel 591 toepasselijk willen doen zijn.

De Minister gaf te kennen, de door hem in zijn betoog aangaande dit vraagpunt gewenst geachte amendering te willen doen aanbrengen door middel van een derde nota van wijzigingen.

De leden, die bij de aanvang van de bespreking van dit derde vraagpunt het woord hadden gevoerd, verklaarden de door de Minister voorgestelde wijzigingen, welke in ver gaande mate aan hun wensen tegemoet kwamen, gaarne te willen aanvaarden.

Vraagpunt 4.

Acht de Minister het principieel onjuist, strafrechtelijke maatregelen toe te passen op afwijkende minderjarigen, indien langs civielrechtelijke weg hetzelfde bereikt kan worden? (Vgl. artikel 77j Wetboek van Strafrecht, gelijk in het ontwerp voorgesteld).

De Minister wenste deze vraag ontkennend te beantwoorden. Hij herinnerde aan het verband tussen het kinderstrafrecht en het algemene strafrecht, naar aanleiding van het eerste vraagpunt gereleveerd. In het algemene strafrecht kent men in artikel 37a de mogelijkheid, dat personen, bij wie tijdens het begaan van het feit gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke storing van de geestvermogens bestond, gestraft worden. Er zouden wel zeer klemmende redenen moeten bestaan om op deze regel

van algemeen strafrecht een uitzondering te maken voor het kinderstrafrecht.

De Minister wilde toegeven, dat het in het algemeen niet opportuun zal zijn om minderjarigen, aan wie een strafbaar feit in sterk verminderde mate kan worden toegerekend, strafrechtelijk te bejegenen. Staat van tevoren de verminderde toerekeningsvatbaarheid vast, dan kunnen openbaar ministerie en kinderrechter hiermede bij hun beslissing omtrent het al dan niet vervolgen rekening houden. Zou de wet echter verbieden, dat in geval van gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke storing der geestvermogens strafrechtelijk wordt opgetreden, dan zou men voor een aantal moeilijkheden komen te staan. Vooreerst is het uitermate moeilijk om scherp de grens te trekken tussen normale en gebrekkige ontwikkeling. Maar verder komt men, zoals ook in de memorie van antwoord reeds is vermeld, voor de moeilijkheid te staan, dat — indien men al die grens kan trekken — in twijfelgevallen veelal eerst bij het onderzoek ter terechtzitting zal blijken van een gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke storing der geestvermogens. Zou zich dat geval voordoen, dan zou de strafrechtelijke zaak moeten eindigen met een niet-ontvankelijkverklaring van het openbaar ministerie, waarna de minderjarige nog eens zou moeten terechtstaan, nu voor de kinderrechter, optredend als civiel rechter. Juist voor de categorie van minderjarigen, waarom het hier gaat, zou een dergelijke ingewikkelde procedure in verschillend opzicht bezwaarlijk zijn.

Het vraagstuk wordt enigszins vergemakkelijkt door de introductie van de leeftijdsgrens van twaalf jaren. Beneden deze leeftijd geldt als het ware een niet wederlegbaar vermoeden van ontoerekeningsvatbaarheid.

Enige leden wezen er op, dat men in feite met deze regeling inbreuk maakt op het principe „geen straf en geen maatregel bij ontbreken van schuld”.

De Minister was bereid, toe te geven, dat hier inderdaad een geringe inbreuk wordt gemaakt op ons wettelijk systeem, een inbreuk evenwel, welke geheel in het belang van het kind is gedacht. Men stelle zich voor ogen het geval, waarin de kinderrechter van oordeel was, dat het kind redelijkerwijze verwijt kon treffen, terwijl daarentegen in hoger beroep het Hof, bij voorbeeld op grond van nadere psychiatrische voorlichting, alsnog tot volledige ontoerekeningsvatbaarheid besluit. Zou het nu gewenst zijn, de zaak te verwijzen naar de kinderrechter voor civielrechtelijke behandeling? Dat ware een omslachtige weg; bovendien kon de Minister dit niet zien als in het belang van het betrokken kind.

Vraagpunt 5.

De beëindiging van de terbeschikkingstelling en van plaatsing in een inrichting voor bijzondere tucht of het opleggen van arrest zijn verschillend geregeld. De eerste geschiedt voorwaardelijk of onvoorwaardelijk primair door de Regering; de tweede kan slechts voorwaardelijk door de rechter geschieden. Is deze tweërlei behandeling verdedigbaar?

(Naar aanleiding van de artikelen 77q en 77j Wetboek van Strafrecht, volgens het ontwerp).

Het antwoord van de Minister luidde als volgt:

De bedoelde tweërlei behandeling hangt samen met het verschil in de aard van de rechterlijke beslissing. De plaatsing in een inrichting voor bijzondere tucht en arrest zijn straffen van korte of zeer korte duur; de terbeschikkingstelling daarentegen is een opvoedings- en behandelingsmaatregel, waarvan de duur in sterke mate afhankelijk is van de mogelijkheden van opvoeding en behandeling enerzijds en van de wijze, waarop de minderjarige daarop reageert, anderzijds.

Bij de straffen is de maximale duur en daarmee de onvoorwaardelijke beëindiging van tevoren bepaald. Bij de korte duur van de straffen past het verder zeer wel, dat de rechter ook over de voorwaardelijke beëindiging beslist.

Bij de terbeschikkingstelling ligt de zaak echter anders. De rechter heeft volgens het ontwerp de bevoegdheid éénmaal per twee jaar de terbeschikkingstelling onvoorwaardelijk te be-

eindigen. Deze bevoegdheid moet — zoals in de memorie van antwoord (blz. 5) is opgemerkt — worden gezien in verband met de gememoreerde onbepaalde duur van de maatregel.

De bevoegdheid tot voorwaardelijke en onvoorwaardelijke beëindiging van de terbeschikkingstelling van de Regering moet worden gezien als een onderdeel van het stelsel van opvoeding. Het naast elkaar bestaan van deze bevoegdheden van de Regering en de bevoegdheid van de rechter om éénmaal per twee jaar de maatregel onvoorwaardelijk te beëindigen is in de memorie van antwoord (blz. 5 en 6) toegelicht. Daar is ook uitvoerig uiteengezet, welke redenen er zijn om vast te houden aan de regel, dat primair van regeringswege wordt voorzien in de onvoorwaardelijke en de voorwaardelijke beëindiging. Het is gewenst de op dit stuk bereikte resultaten niet in gevaar te brengen door een andere werkwijze, die niet zoveel waarborg biedt voor een gecoördineerd beleid en voor de met veel zorg opgebouwde samenwerking met het particuliere initiatief.

Het is op deze gronden, dat de Minister concludeerde tot een bevestigende beantwoording van de opgeworpen vraag.

Een aantal leden vroeg zich af, of het niet juister zou zijn de beide bevoegdheden, die van de Regering en die van de rechter, in zoverre op gelijke wijze te regelen, dat binnen de periode van twee jaren de Regering de terbeschikkingstelling alleen voorwaardelijk zou kunnen beëindigen. Na verloop van twee jaren kan de rechter immers niet verder gaan, daartoe termen vindende, dan tot een voorwaardelijke beëindiging te besluiten. Is het dan wel congruent, dat de Regering eerder reeds tot een onvoorwaardelijk afsluiten van de terbeschikkingstelling kan overgaan?

Een aantal andere leden wenste bezwaar te maken tegen een beperking van de bevoegdheid der Regering tot het slechts voorwaardelijk beëindigen van een terbeschikkingstelling. Zij vestigden er de aandacht op, dat de beëindiging daarvan tot nog toe geheel regeringszaak is. In de praktijk werd er toen over geklaagd, dat de terbeschikkingstelling soms voor een te lange duur gehandhaafd bleef. In het ontwerp is nu gezocht naar een nieuwe vorm, waarbij de rechter telkens na twee jaren het geval beziet en zijn gedachten laat gaan over de vraag, of handhaving van de terbeschikkingstelling wel wenselijk moet worden geacht.

Naar het oordeel van deze leden moest men nu eerst de proef nemen met de regeling van het ontwerp. Zo in de praktijk mocht blijken, dat de terbeschikkingstelling desondanks in een aantal gevallen te lang van duur zou zijn, zou men kunnen overwegen, de rechter een jaarlijkse controle op te dragen. Het verdiende volgens deze leden evenwel geen aanbeveling te spoedig te besluiten tot zulk een verdergaande regeling, welke immers het door de rechter te dezen te verzetten werk bijkans zou kunnen verdubbelen. De hierbedoelde leden wensten daarnaast de eigen verantwoordelijkheid van de Regering in deze materie onverkort te zien gehandhaafd.

De Minister sloot zich aan bij het betoog van de het laatst aan het woord zijnde leden. Dat aan de rechter thans een tweejaarlijkse beoordeling wordt opgedragen, moet worden gezien als een waarborg tegenover de administratie, waardoor er extra voor wordt gewaakt, dat een terbeschikkingstelling langer dan strikt nodig is zou duren. De periode van twee jaren is goed gekozen. Er moet — juist in het belang van de opvoeding van de minderjarige — een zekere rustperiode zijn, nadat de rechter de terbeschikkingstelling heeft uitgesproken. De Regering heeft de mogelijkheid van eerdere beëindiging, indien zulks op grond van de adviezen, welke haar ingevolge artikel 170 van de Kinderbeginselenmaatregel worden verstrekt, gewettigd blijkt. Er is daarbij geen aanleiding te tornen aan de bevoegdheid der Regering tot onvoorwaardelijke beëindiging over te gaan. Een ontneming van deze laatste bevoegdheid aan de Regering zou bovendien tot moeilijkheden kunnen voeren bijv. in geval van emigratieplannen van het gezin, waartoe de betrokken patiënt behoort.

De Minister heeft, na het overleg, in verband met een daartoe strekkend verzoek vanuit de Commissie alsnog de volgende

gegevens verstrekt over de onvoorwaardelijke beëindiging van de terbeschikkingstelling; van 1 januari 1957 — 1 september 1959 geschiedde dit in 6 gevallen; 4 wegens het goede gedrag en 2 wegens emigratie.

Vraagpunt 6. (Naar aanleiding van artikel 77u Wetboek van Strafrecht).

In de memorie van antwoord (blz. 10) zegt de Minister toe de mogelijkheid van beroep te openen. Daartoe voegt hij de woorden in „met uitzondering van die, bedoeld in artikel 77f”. Het is niet duidelijk, dat hierdoor het hoger beroep voor de verdachte en het O.M. is mogelijk gemaakt.

De Minister verklaarde ervoor te gevoelen, enige verduidelijking aan te brengen, door bij derde nota van wijzigingen een nieuw artikel 503a Wetboek van Strafvordering voor te stellen van deze inhoud:

„Tegen een beslissing, als bedoeld in artikel 77t van het Wetboek van Strafrecht, waarbij de straf van plaatsing in een inrichting voor bijzondere tucht is vervangen door een straf, die ter zake van het begane feit zou kunnen worden opgelegd aan een meerderjarige, kunnen, tenzij de eerstbedoelde straf door het gerechtshof is opgelegd, zowel het openbaar ministerie als de veroordeelde in hoger beroep komen bij het gerechtshof. Het beroep wordt door het openbaar ministerie ingesteld binnen drie dagen na de beslissing en door de veroordeelde binnen drie dagen nadat zij hem is betekend. Het gerechtshof beslist zo spoedig mogelijk na de veroordeelde te hebben gehoord, althans opgeroepen.

Tegen de beslissing van het gerechtshof staat beroep in cassatie niet open.”.

Vraagpunt 7.

(Naar aanleiding van artikel 77aa, Wetboek van Strafrecht, volgens het ontwerp).

Op grond van de ervaring, opgedaan sedert de reorganisatie van de Voogdijraden, wordt ernstig betwijfeld, of de zo zeer overbelaste Raden voor de Kinderbescherming in staat zullen zijn het hierbedoelde toezicht op de naleving der voorwaarden feitelijk uit te oefenen.

De Minister wees op het navolgende.

In de vraag wordt gesproken van *feitelijke* uitoefening van het toezicht op de naleving der voorwaarden. Ten einde elk mogelijk misverstand weg te nemen over de strekking van het toezicht, moge worden verwezen naar hetgeen daaromtrent is opgemerkt bij de parlementaire behandeling van het ontwerp, dat geleid heeft tot de wet van 24 december 1954, *Stb.* 602, inzake de reorganisatie van de voogdijraden. Bij die wet is namelijk het principe van het toezicht geregeld; het onderhavige wetsontwerp beoogt op dit stuk geen materiële wijziging.

Over de aard van het toezicht is in de memorie van toelichting op evengenoemd wetsontwerp het volgende opgemerkt:

„Ook op de naleving van de gestelde voorwaarden door de minderjarigen, die voorwaardelijk ter beschikking van de Regering zijn gesteld of tot tuchtschoolstraf veroordeeld zijn, dan wel voorwaardelijk daaruit ontslagen of in vrijheid gesteld, zal de Arrondissementsraad voor de Jeugdbescherming toezicht hebben uit te oefenen. Voor wat betreft de voorwaardelijk veroordeelden, is thans het openbaar ministerie met het toezicht op de naleving van de voorwaarden belast, d.w.z. met het oppertoezicht, want het toezicht en de hulp tijdens de proeftijd wordt bij minderjarigheid opgedragen aan een instelling of aan een particulier persoon, wanneer deze tegelijkertijd als gezinsvoogd wordt aangesteld. In het laatste geval — en dit is de

meest gebruikelijke vorm — worden de gedragingen van betrokkene rechtstreeks aan de kinderrechter gerapporteerd. Het ligt geheel in de lijn van dit ontwerp om het uiteindelijke toezicht in handen te leggen van de Arrondissementsraad voor de jeugdbescherming, welke immers veeleer dan het openbaar ministerie de instantie is, welke het contact met de particuliere instellingen onderhoudt. Bovendien is de rapportering en het advies voor de strafvervolgning van de raad uitgegaan, zodat het voor een vaste lijn in het verdere verloop bevorderlijk is, wanneer de raad daarvan op de hoogte blijft.”.

Het gaat hier, aldus de Minister, om het *oppertoezicht* of het *uiteindelijke* toezicht. Het feitelijke toezicht ligt in handen van de reclasseringsverenigingen, bedoeld in de algemene maatregel van bestuur van 13 december 1947, *Stb.* H 424.

Wat de vraag betreft, of de raden in staat zullen zijn het vereiste toezicht uit te oefenen, moet, aldus de Minister, worden toegegeven, dat na de inwerkingtreding van de reorganisatie inderdaad de verwerking van de naar aanleiding van dit oppertoezicht binnengekomen gegevens bij een aantal raden stagneerde. Omdat het hier een geheel nieuwe taak betrof, is dit wel te begrijpen.

Thans zijn de raden evenwel in de materie voldoende ingewerkt en er is dan ook alle reden om aan te nemen, dat zij de taak, die reeds besloten lag in de wet van 24 december 1954 en die in de toekomst slechts op enkele punten zal zijn uitgebreid, op doeltreffende wijze zullen kunnen verrichten. Er bestond naar het oordeel van de bewindsman dan ook geen aanleiding terug te komen op het principiële besluit van de wetgever in 1954.

De commissie is van oordeel, dat met het uitbrengen van dit verslag — dat tegelijkertijd zal verschijnen met haar verslag inzake de vaststelling van een nieuwe beginselenwet — de openbare behandeling van het onderhavige wetsontwerp genoegzaam is voorbereid.

Aldus vastgesteld 3 november 1959.

OUD

WTTEWAALL VAN STOETWEGEN

VAN DEN HEUVEL

De VINK ¹⁾

VAN DOORN

VERSTEEG

MEULINK

GEERTSEMA ¹⁾

VROLIJK

SCHILTHUIS

BAETEN

KRANENBURG

SAMKALDEN.

¹⁾ Plaatsvervangster resp. plaatsvervanger van de heren Van Rijkevorsel en Berkhouwer, die door verblijf buitenslands niet aan de vaststelling van dit verslag konden medewerken.